

המאגר הלאומי לשעת חינוך

יחידת לימוד מקוונת בנושא:
מסטריאוטיפים ומגזענות לשותפות ולאחדות
מומלץ לכיתות: ט'-י"א

מינהל חברה ונוער
אגף תכנים, תוכניות, הכשרה והשתלמויות

אגף תכנים, תוכניות, הכשרה
והשתלמויות

משרד החינוך

ציר: מעורבות, שותפות ואחריות

מסטריאוטיפים ומגזענות לשותפות ולאחדות

יחידה מקוונת ממולצת לכיתות ט'-י"א

**"איש אינו נולד כשהוא שונא אדם אחר בגלל גוון עורו, מוצאו או דתו. אנשים לומדים לשנוא,
ואם ניתן ללמדם זאת ניתן ללמדם לאהוב, כי האהבה קרובה יותר ללבו של האדם מאשר
ניגודה" (נלסון מנדלה)**

אגף תכנים, תוכניות, הכשרה
והשתלמויות

משרד החינוך

מבוא למורה

נושא היחידה: מסטריאוטיפים ומגזענות לשותפות ולאחדות

שיעור 3

ערכים

- אהבת דעת וחדוות למידה
- כיבוד ערכי המורשת והתרבות במדינת ישראל
- כבוד האדם והמשפחה
- מחויבות למדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית
- צדק חברתי וערכות הדדית

שיעור 2

מיומנויות

קוגניטיביות: אוריינות שפתית, חשיבה ביקורתית, חשיבה יצירתית, אוריינות דיגיטלית

תוך אישיות: מודעות עצמית

בין אישיות: מודעות חברתית, התנהלות חברתית

שיעור 1

ידע

היחידה עוסקת בחינוך לאחדות, לחיים משותפים ולמניעת גזענות. נעשה זאת דרך בירור המושגים: סטריאוטיפים, דעות קדומות, גזענות, אחדות ושותפות. נדון בדרכים למניעת גזענות ולעידוד אחדות ושותפות בחברה הישראלית.

היחידה כוללת שלושה שיעורים, כל שיעור מותאם ל-45 דקות בזום.

אפשר לבחור לקיים שיעור אחד מתוך השלושה:

שיעור 1 – סטריאוטיפים

שיעור 2 – גזענות

שיעור 3 – שותפות ואחדות

פרקטיקות

1. דיון דילמה
2. חיבור נושאים אקטואליים לחומר הנלמד
3. ביצועי הבנה
4. פיתוח נקודות מבט מגוונות
5. הכרת השונה
6. עידוד מעורבות חברתית
7. תרגילי עמדות

אגף תכנים, תוכניות, הכשרה
והשתלמויות

משרד החינוך

שיעור 1

פתיחה

גוף –
מהלך

סיום

נתחיל את השיעור במשחק קצר.
אציג בפניכם כעת קבוצות מספר:
כל אחד מכם יתייחס לשלוש קבוצות לפחות ויכתוב לעצמו שלוש דעות או עובדות
הקשורות לאותה קבוצה.

שאלה לדיון

לפני שנמשיך במשימה, אילו תחושות עלו בכם בעת הכתיבה?

דתיים

אמריקאים

חרדים

אומנים

ערבים

דרוזים

קשישים

חילונים

ספרדים

קיבוצניקים

אשכנזים

אתיופים

אגף תכנים, תוכניות, הכשרה
והשתלמויות

משרד החינוך

שיעור 1

פתיחה

גוף – מהלך

סיום

- נתחלק לקבוצות לחדרים בזום. כל קבוצה תמייין את התחושות שכתבו חברה לדעות ולעובדות על פי דף המשימה שיופיע בכל חדר.

במליאה (חזרה לזום מלא):

- נציג את הטבלה שמילאו הקבוצות בחדר באמצעות Padlet או בעל פה.

שאלות לדיון

- מדוע קשה לפעמים להבחין בין עובדות לדעות? מה הבעייתיות בכך?
- מהו סטריאוטיפ? מי מוכן לקרוא את ההגדרה של סטריאוטיפ?
- מדוע, לדעתכם, אנחנו מחזיקים בדעות סטריאוטיפיות כלפי קבוצות שונות? מה הסכנה בכך?

עובדה	דעה
עובדה: מעשה שנעשה, פעולה, מאורע שקרה, דבר של ממש, בניגוד לדעה או להשערה.	דעה: טענה שאיננה ניתנת להוכחה משום שהיא מבוססת על תחושות אישיות ועל פרשנות אישית.

סטריאוטיפ – דעה קדומה על אדם, הכללה לגבי אדם לפי

שייכותו החברתית, מראה חיצוני וכדומה (מילון עברי עברי – מילוג).

דעה קדומה – רגש, לרוב שלילי, כלפי אדם אחר עוד טרם

התקיימה עימו אינטראקציה חברתית, כל זאת על סמך

השתייכותו החברתית של הפרט.

אגף תכנים, תוכניות, הכשרה
והשתלמויות

משרד החינוך

שיעור 1

פתיחה

גוף –
מהלך

סיום

בשיעור זה, הגענו – דרך בחינת דעותינו האישיות – להבנת המושג סטריאוטיפ ובחנו את הסכנות העולות משימוש בסטריאוטיפים (למשל: גזענות, שבה נעסוק בשיעורים הבאים).

אציג לכם כעת סרטון קצר: "המתייג" (אורך הסרטון 4:57 דקות).

שאלות לסיכום ומחשבה

- לדעתכם, כיצד אפשר להימנע מחשיבה סטריאוטיפית?
- האם משהו הפתיע אתכם בשיעור זה? שתפו.

אגף תכנים, תוכניות, הכשרה
והשתלמויות

משרד החינוך

שיעור 2

פתיחה

גוף –
מהלך

סיום

מי מתנדב לקרוא את התקציר?
בשיעור זה, נדון במושג גזענות ונעלה למודעות תופעות של אפליה ושל חוסר סובלנות
כלפי קבוצות בחברה הישראלית.

נבחן יחד כיצד אפשר למנוע תופעות אלו.

נקרין כעת כתבה מתוך חדשות 12 (4:13 דקות).

שאלות לדיון

- אילו מחשבות עלו בכם במהלך הצפייה בסרטון?
- מהי הבעיה המתוארת בסרטון? האם מדובר בגזענות?
- כיצד הייתם נוהגים אילו הייתם נוכחים בסיטואציה דומה? נמקו.
נקרא יחד את ההגדרה של גזענות.

גזענות – גזענות היא התייחסות שלילית לבני אדם (יחס של שְׂנֵאָה או של אַפְלָיָה) בגלל הגזע שלהם, כלומר – המוצא שלהם או צבע העור שלהם.

כמו כל אפליה (אַפְלָיָה – יחס לא שוויוני), גם הגזענות מנוגדת לזכויות האדם: הזכות לשוויון והזכות לכבוד. אם כן, יחס גזעני הוא התייחסות לא שוויונית אל אדם רק בגלל ההשתייכות שלו לקבוצה מסוימת (מט"ח).

שיעור 2

פתיחה

נתחלק לקבוצות בחדרים בזום. על כל קבוצה להכין קטע מאולתר (שיר, סרטון, סיפור או כל העולה על דעתכם), אשר ממחיש גזענות ואפליה לדעתכם ולהתכונן להציגו במליאה.

גוף – מהלך

במליאה לאחר העבודה הקבוצתית
כל קבוצה תציג את הקטע המאולתר.

סיום

שאלות לדיון

- מה הרגשתם כשהצגתם את הקטע שלכם? האם הייתם נבוכים? מדוע?
- מי הן הקבוצות בחברה הישראלית שסובלות מגילויי גזענות ואפליה? כיצד אלו באים לידי ביטוי?
- מה הייתם מציעים לעשות כדי להפחית גילויי גזענות בחברה שלנו? (חינוך, הסברה, מפגשים וכד')

שיעור 2

פתיחה

בשיעור זה, דיברנו על גזענות וראינו דוגמות לקבוצות בחברה הישראלית שמקבלות יחס של ריחוק, של הדרה ושל אפליה בשל היותן שונות. כמו כן, בחנו אם וכיצד אפשר להימנע מיחס מפלה מעין זה.

נאזין לשיר של חנן בן ארי: "ויקיפדיה".

גוף – מהלך

סיום

שאלות לסיכום ולמחשבה

- מהו המסר של השיר לדעתכם?
- כיצד אפשר להתמודד עם התייחסות החברה לשוני שבין בני אדם? הציעו דרכים להתמודדות עם שונות ועם דעות קדומות.

אגף תכנים, תוכניות, הכשרה
והשתלמויות

משרד החינוך

שיעור 3

פתיחה

במקומות שבהם עולים סטראוטיפים ויחס של גזענות כלפי קבוצות מסוימות בחברה, נוצר בדרך כלל פילוג.

בשיעור זה, נבחן כיצד אפשר ליצור שותפות ואחדות בין קבוצות השונות זו מזו ולמנוע גזענות כלפיהן.

נקרא את פירושו של הרב אברהם יצחק הכהן קוק זצ"ל ל'ברכת חכם הרזים'.

גוף – מהלך

סיום

שאלות לדיון

- מהו לדעתכם המסר העיקרי בדבריו של הרב קוק?
- מהו לדעתו ערכה של השונות?
- מהן אחדות ושותפות בעיניכם?
- כיצד הן נוצרות? במה תורמת השונות לשותפות ולאחדות?

אמרו חז"ל במסכת ברכות:
"הרואה אוכלוסי ישראל אומר 'ברוך חכם הרזים', שאין
דעתם דומה זה לזה ואין פרצופיהן דומים זה לזה".

על משמעות ברכה זו כתב הרב קוק:
"ככל שנעמיק להתבונן במבנה האופי הפרטי של בני
האדם, נתפלא יותר ויותר על השוני הרב הקיים ביניהם.
שוני זה, מגזרת החכמה העליונה הוא בא. אילו היו כל
בני האדם שווים זה לזה בהלך רוחם, לא היה כל אדם
ואדם וכל חוג וחוג מושך לכיוונו בצורה קיצונית וקנאית
כל-כך, ומתוך כך היה העולם נחסר דעות, כיוונים
ורעיונות שונים ומפריים." (עין אי"ה על מסכת ברכות)

אגף תכנים, תוכניות, הכשרה
והשתלמויות

משרד החינוך

שיעור 3

פתיחה

גוף –
מהלך

סיום

מהלך הפעילות

- נתחלק לחדרים בזום.
- כל חדר יבחר בשתי קבוצות מתוך הכיתה אשר יש ביניהן סוג של פילוג, חוסר שותפות, פערים וכדומה.
- כל חדר יבחר בדרכי פעולה ליצירת שיתוף בין שתי הקבוצות הללו (לדוגמה פעולות של ערבות הדדית משותפת בקהילה).
- כל קבוצה תחליט באיזו דרך היא רוצה להציג זאת במליאה: סרטון, מצגת, הצגה בזום או כל כלי דיגיטלי אחר שיבחרו.

שאלות לדיון במליאה

- אילו קבוצות מפולגות איתרתם בכיתה? מדוע לדעתכם זה המצב?
- כיצד, לדעתכם, אפשר להימנע ממצב זה? צריך, לדעתכם, להימנע מכך?
- בעקבות השיעור, מה ישתנה בחשיבה שלכם כלפי אותן קבוצות? מה תעשו אחרת?

אגף תכנים, תוכניות, הכשרה
והשתלמויות

משרד החינוך

שיעור 3

נקרא את הקטע:

"המיוחד בתפיסה שלנו הוא האמונה שאחדות בשמיים יצרה גיוון על הארץ, ואנחנו לא מנסים לצמצם את הגיוון הזה. לכל אחד יש קול, ולמרות שהלכה כבית הלל, אנחנו חוזרים גם על עמדות בית שמאי. יהדות היא דיאלוג של גיוון... אני הולך מעבר לרב-תרבותיות. רב-תרבותיות היא מתכון לבדלנות. מדינה ליברלית צריכה לפעול בכיוון שאני קורא לו 'גיוון משולב'. דווקא בהיותנו רק מה שאנחנו, מתאפשר לנו לתרום לכלל את מה שרק אנחנו יכולים לתת." (מתוך ריאיון עם הרב יונתן זקס, יאיר שלג, דיוקן, 7.2.2013)

לסיום, נצפה בקליפ של השיר "כיוון אחר", של שלומי שבת ואודי דויד.

פתיחה

גוף –
מהלך

סיום

שאלות לסיכום ולמחשבה

- בעקבות דבריו של הרב זקס, מה ההבדל בין רב-תרבותיות לגיוון?
- מהי תרומתו של הגיוון לחברה ולמדינה?
- בעקבות השיר, מהי לדעתכם הדרך הנכונה "להוביל בה את הספינה"? איך נוביל את "הספינה שלנו" בדרך זו?

אגף תכנים, תוכניות, הכשרה
והשתלמויות

משרד החינוך

מיומנויות הבוגר 2030

כותרות	#	סוג המיומנויות
מיומנויות קוגניטיביות	1	אוריינות שפתית
	2	אוריינות מתמטית
	3	אוריינות מדעית
	4	חשיבה ביקורתית
	5	חשיבה יצירתית
	6	אוריינות דיגיטלית
מיומנויות תוך אישיות	7	מודעות עצמית
	8	הכוונה עצמית
מיומנויות בין אישיות	9	מודעות חברתית
	10	התנהלות חברתית
	11	אוריינות גלובלית
מיומנויות גופניות	12	אוריינות גופנית ובריאותית

ערכים

ערכים	פירוט
אהבת דעת וחדוות למידה	1. עידוד סקרנות ועניין 2. שאיפה למצוינות ולמיצוי יכולות 3. מחשבה עצמאית ויחמה
מחויבות לערכי מדינת ישראל כמדינה יהודית ודמוקרטית	1. הכרת ערכים יהודיים ודמוקרטיים ומחויבות להם 2. כיבוד סמלי המדינה ושמירת החוק 3. שירות משמעותי 4. השתתפות בתהליכים דמוקרטיים בחברה
כיבוד ערכי המורשת והתרבות במדינת ישראל	1. מחויבות לערכי המורשת והתרבות הייחודיים לכל קבוצה 2. הכרה מכבדת של תרבויות ושל מורשות שונות במדינה
כבוד האדם והמשפחה	1. כבוד לאדם, לזכויותיו, לתרבותו, להשקפותיו ולחירויות היסוד 2. שמירה על קדושת החיים 3. כיבוד ההורים והמעגל המשפחתי
צדק חברתי וערבות הדדית	1. סולידריות ועזרה לזולת 2. מעורבות חברתית ואזרחית 3. מחויבות לטבע וקידום צדק סביבתי

אגף תכנים, תוכניות, הכשרה
והשתלמויות

סרטים

משרד החינוך

